

РОЛЯ И ПОЗИЦИИ НА ГЕРМАНИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА БЪДЕЩАТА ИКОНОМИЧЕСКА И ВАЛУТНА ПОЛИТИКА НА ЕС

Гл. ас. Златка Гергинова

Тясното обвързване на Федерална република Германия с Европейските институции никога не е поставяно под въпрос след обединяването на страната. Още в Плана от десет точки¹ на Хелмут Кол (Канцлер на Федерална република Германия от 1982 до 1998 г.) от 28 ноември 1989 г. за германско-германска конфедерация става ясно, че мястото на бъдеща Германия е в Европейската общност. Две седмици по-късно, на Европейския съвет в Страсбург, държавните и правителствените глави на страните от ЕО приветстват стремежа на германците за достигане на единство и обединение в мир и свобода, като в същото време отбелязват, че процесът на обединение на Германия трябва да бъде включен в европейския интеграционен процес².

Развитието на интеграционните процеси в Европейския съюз е постепенно и включва в себе си и изграждането на Икономическия и валутен съюз (ИВС). Той представлява процес на хармонизиране на икономическата и валутната политика на страните членки на Европейския съюз, което да доведе до въвеждането на Еврото като обща валута. Изграждането на Съюза е предмет на правителствена конференция през декември 1991 в Маастрихт.

Икономическият и валутен съюз се развива на три етапа:

- Етап I (1 юли 1990 до 31 декември 1993): Либерализиране на движението на капитали между страните членки, по-тесни връзки между правителствата, засилено сътрудничество на Централните банки;
- Етап II (1 януари 1994 до 31 декември 1998): Ковергентност на вътрешнодържавните икономически и валутни политики (цели: стабилност на цените и предотвратяване на прекалено големи обществени дефицити), учредяване на Европейския валутен институт (ЕВИ) и на Европейската централна банка (ЕЦБ) през 1998 г.
- Етап III (от 1 януари 1999): окончателно установяване на обменните курсове, въвеждане на общата валута на валутния пазар и при електронните плащания.

¹ <http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/20Jahre/2009-11-28-zehn-punkte-plan.html>

² <http://www.bpb.de/wissen/07466630218076293347511198387462,1,0,Europapolitik.html>

С началото на третия етап на ИВС Еврото е въведено в единадесет страни членки. Две години по-късно се присъединява и Гърция. В тези 12 страни членки Еврото като пари в брой е въведено през 2002 г.

Три от “старите” страни членки все още не са въвели общата валута (Обединеното кралство, Дания и Швеция) За държавите, присъединили се към Съюза на 1 май 2004 или на 1 януари 2007 г., важи правилото, че ще въведат Еврото, щом изпълнят всички критерии за конвергентност. Междувременно на 1 януари 2007 г. Словения се присъединява към Евророната, на 1 януари 2008 г. – Малта и Кипър, на 1 януари 2009 г. – Словакия, а на 1 януари 2011 г. – Естония.³

Успешното развитие на Европейския съюз до голяма степен е свързано и зависи от Германия, която заедно с Франция е инициатор на повечето политики и създаването на интеграционната общност. Именно заради това е изключително важно да се анализират ролята и позициите на Германия по отношение на ИВС.

Според чл. 114 т. 1 от Конституцията на Федерална република Германия заедно с § 114 т. 1 от Разпоредбата за федералния бюджет Федералното министерство на финансите представя пред Германския Бундестаг⁴ и пред Бундесрата⁵ в хода на следващата отчетна година сметка както за всички приходи и разходи (бюджетна сметка), така и за състоянието и дълговете на Федерацията (сметка за състоянието). Критериите за оценяване на състоянието и на дълговете на Федерацията са определени в Задължителния план на Разпоредбата за счетоводството и сметките за състоянието на Федерацията, публикуван с Указ на Федералното министерство на финансите от 16 май 1953 г. За бюджетната 2010 година вземанията и разходите на Федерацията възлизат на 303,9 млрд. Евро. Нетното вземане на кредити е 44,0 млрд. Евро.⁶

³ http://www.bundesfinanzministerium.de/nn_1270/DE/Wirtschaft_und_Verwaltung/Europa/20110407Faq-Europa.html#1

⁴ Германският Бундестаг е парламентът на Федерална Република Германия, със седалище в историческата сграда на Райхстага в Берлин. В политическата система на Германия той е единственият законодателен орган на федерацията, легитимиран чрез преки избори от народа. Периодът му на дейност е 4-годишен

⁵ Бундесратът е една от федералните институции на Германия. Той се явява втора камара на германския парламент и представлява отделните провинции на федерално ниво. В политическата система на Германия той е един от законодателните органи на федерацията, легитимиран индиректно чрез преки избори от народа.

⁶ Сметката за състоянието на Федерацията за 2010 г. е налична в интернет на адрес: http://www.bundesfinanzministerium.de/nn_28274/DE/Wirtschaft_und_Verwaltung/Finanz_

Международният валутен фонд (МВФ) оценява положително германската икономическа и валутна политика. Окончателният доклад се представя след консултационни разговори. По правило консултациите се провеждат всяка година с всички страни членки на МВФ, като се контролира общата икономическа и финансова политика на една страна от национална и международна гледна точка, за да се събере информация за икономическото и финансовото положение и да се обсъди с правителството политическата насоченост.

В много области МВФ подкрепя политическите начинания на Федералното правителство. Като най-важна политическа област МВФ вижда необходимостта за дългосрочно гарантиране на положителния понастоящем растеж без застрашаване на бюджетното консолидиране. МВФ подкрепя германския курс на консолидиране, тъй като той представлява важен фактор за стабилност за цяла Европа. В същото време Фондът съветва Германия да повиши потенциала си за растеж чрез структурни реформи, така че да може да даде положителни импулси за ръст в Европа и в останалия свят.

МВФ признава, че засилването на вътрешното търсене е важна стъпка в тази посока. Положителното развитие в реалната икономика според МВФ не бива да създава заблуди относно все още съществуващите проблеми в германския финансов сектор. Особено консолидирането при банките на провинциите и реформата на банковия надзор би трябвало да продължат.

Стабилността на Икономическия и валутен съюз и на общата валута е в интерес на Германия. Страната печели от Еврото, защото то се грижи за ръст и работни места: силно зависимата от износа германска икономика печели от това, вътре в Евроразоната вече да няма колебания в обменния курс, а потребителите печелят от силната конкуренция, водеща до по-голямо разнообразие и по-ниски цени.

Еврот води до задълбочаване на Европейския вътрешен пазар с повече от 500 милиона потребители. Около две трети от германските експорти са в страни от Европейския съюз. Милиони работни места в Германия зависят от вътрешния пазар. Чрез отпадането на риска на валутните курсове в Евроразоната германските предприятия спестяват около 10 млрд. Евро годишно. Еврот се грижи за ниски стойности на инфлация и висока покупателна способност. То е толкова силна и стабилна валута, както и Германската марка. От въвеждането на Еврот

цените в Германия се повишават дори по-бавно, отколкото по времето на Марката.⁷

Ако Германия се опита да се откаже от Еврото и отново да въведе Марката, европейският вътрешен пазар и благосъстоянието в Германия биха били заложени на карта. Успешната история на Федерална република Германия може само да бъде подкрепена, тъй като и в бъдеще тя ще води до успех. Само като част от най-големия вътрешен пазар в света Германия е в състояние да участва в оформянето на глобализацията. Като най-влиятелен актьор в Европа тя има възможност да съхрани обществения си модел.

Държавните и правителствените глави на старните от ЕС са решени да стабилизират Европейския валутен съюз с обширен пакет реформи и да го подготвят за икономическите предизвикателства на бъдещето. При преговорите Федералното правителство до голяма степен успява да прокара германските представи по начина, формулиран от Бундестага.

За овладяване на новото задлъжняване и на настоящето състояние на дълговете съществуващият Пакт за стабилност и растеж⁸ значително се подобрява. Всички страни от Валутния съюз са се ангажирали с уравнивяване на бюджетите си. За да се овладее проблемът с по-малката конкурентоспособност на някои страни от Евроната, Федералното правителство утвърди един План за по-голяма конкурентоспособност, т. нар. “Пакт Евро Плюс”. С него държавите от Евроната се задължават да увеличат пенсионната възраст в съответствие с очакванията за удължаване на живота, да повишат нивото на заплащане в съответствие с продуктивността и да не прилагат данъчен дъмпинг.

Освен това един нов общоикономически метод за надзор, т.нар. “макроикономически метод за надзор”, ще се грижи за това, страните членки да не увеличават структурните си проблеми чрез неправилна политика и да не подкопават собствената си конкурентоспособност. При масивни проблеми с конкурентоспособността, водещи до прекалено висок внос и прекалено малък износ на една страна, Съветът може да въведе нов “Метод при прекомерно неравновесие” и да наложи на страната с дефицит парични глоби.

⁷ http://www.bundesfinanzministerium.de/nr_1270/DE/Wirtschaft_und_Verwaltung/Europa/20110407Faq-Europa.html#1

⁸ Пактът за стабилност и растеж е нормативна рамка за координиране на националните фискални политики в Икономическия и валутен съюз, създаден с цел поддържане на стабилни публични финанси, важно изискване за правилното функциониране на Съюза. За повече информация: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/index_bg.htm

Новият “Пакт Евро Плюс”, новият общоикономически метод за надзор и подобреният Пакт за стабилност и растеж допринасят за овладяване на дълговете на всички държави от Валутния съюз и за повишаване на конкурентоспособността им.

Ако въпреки широко приложените нови предпазни мерки в една Евро-държава отново се стигне до криза с държавния дълг, заплашваща целия Валутен съюз, държавните и правителствените ръководители са се споразумели за Европейски механизъм за стабилност като *Ultima Ratio*⁹: на страни с високи дългове, застрашаващи и други страни, при съответни лихви и спазване на стриктни задължения може да се заемат пари. Европейският механизъм за стабилност дава кредит на тези силно задлъжнели страни, само ако те се задължат да консолидират бюджетите си и да реформират икономиката си.

На срещата между ръководителите на 17-те държави от еврозоната на 21 юли 2011 г. в Брюксел е приета декларация, че ще предоставят финансова подкрепа за всяка от задлъжнелите държави – Гърция, Ирландия и Португалия, докато те успеят отново да излязат на финансовите пазари. Страните от еврозоната отпускат заеми от 109 млрд. евро на Атина. Допълнително се търсят около 37 млрд. евро от частните инвеститори, което да стане чрез замяна на притежаваните от тях в момента облигации с по-дългосрочни или като парите, получени при падежа на книжа сега, се реинвестират в други дългови книжа на страната. Към всичко това се очаква да бъдат добавени още 12.6 млрд. долара по програмата за обратно изкупуване на дълг. При нея облигационерите трябва да продадат притежаваните от тях дългови книжа на Гърция на по-ниска цена от номиналната. Очаква се частния сектор да допринесе със 106 млрд. евро в подкрепа за Гърция в рамките на периода 2011-2019 г.¹⁰

Приемането на тези мерки за участие на частните инвеститори е “голяма победа” за германския канцлер Ангела Меркел. “В същото време обаче тя почти сигурно ще доведе до фалит страна от еврозоната за пръв път от създаването на валутния съюз.”¹¹ По време на срещата в Брюксел отпада идеята на френския президент Никола Саркози за облагане на банките със специален данък, от който да се съберат 50 млрд. евро, които да бъдат използвани за финансово подпомагане на страната.

⁹ *Ultima Ratio* – лат.: последното средство.

¹⁰ http://www.dnevnik.bg/pazari/finansi/2011/07/22/1127591_evropeiskite_lideri_odobriha_finansovata_pomosht_za/

¹¹ Пак там.

Трите задължени страни – Ирландия, Гърция и Португалия ще получат отстъпка в лихвите, които в момента варират от 4,5 % до 5,8 % и се предвижда да паднат на 3,5 %. Допълнително срокът за погасяване на заемите се увеличава от 7,5 години на до 30 години, като минимумът е 15 години, а гратисният период е от 10 години.¹²

Хелмут Шмидт (Канцлер на Германия в периода 1974 – 1982 г.) твърди пред ZEITONLINE¹³: “Основната вина за финансовата криза носят както в чужбина, така и в страната прекомерно задължените САЩ и техният недостатъчен надзор над частните финансови институции.” И още: “Институциите на ЕС в никакъв случай не са невинни. Те спяха, когато голяма част от техните финансови институти се впуснаха в рисковани приключения. Те спяха и когато някои от страните членки задължияха прекалено. Мнозинството от правителствата на страните сленки на ЕС още не са се събудили. Те не са разбрали дългосрочните стратегически нужди. Вместо това те отстъпват пред изкушението на национално-егоистичния вътрешнополитически популизъм. За съжаление това важи също и за Федералното правителство. Но Европа спешно се нуждае от германската непоколебимост и предвидимост. Нашите съседи и партньори трябва да могат да разчитат на Германия!”¹⁴

Хелмут Кол обаче казва за сп. “Международна политика”¹⁵: “Германия вече от няколко години не е предвидима величина – нито в страната, нито извън нея. ... Трябва да внимаваме да не проиграем всичко. Спешно трябва да се върнем към старата си надеждност. Трябва отново ясно да покажем на другите къде стоим и накъде отиваме, да покажем, че знаем къде принадлежим, че имаме ценности и принципи, които са в сила извън рамките на днешния ден, за които гарантираме и за които агитираме... Колкото по-комплексен е светът, толкова по-важно е тези, които вземат решенията, ... да поемат своята отговорност... и да следват ясно и последователно становищата и принципите си.”

За да се повиши отново стойността на Еврозоната, в средата на август 2011 г. Федералният канцлер на Германия Ангела Меркел и френският президент Никола Саркози предложиха създаване на европейско икономическо правителство, въвеждане на горна граница на

¹² Пак там.

¹³ Цит. по: <http://www.tagesspiegel.de/politik/eu-in-der-krise-die-waehrung-ist-gut/4147648.html>

¹⁴ Helmut Schmidt, EU in der Krise – Die Währung ist gut, цит. по: <http://www.tagesspiegel.de/politik/eu-in-der-krise-die-waehrung-ist-gut/4147648.html>

¹⁵ INTERNATIONALE POLITIK 05/2011. Цит. по: <http://www.bild.de/politik/inland/helmut-kohl/helmut-kohl-interview-in-zeitschrift-internationale-politik-19570360.bild.html>

задлъжнялост и на данък върху финансовите трансакции. Дали това ново правителство обаче ще се справи с икономическата криза в страни от Еврозоната, е въпрос на бъдеще.

“Добрата новина е: грешките са поправими, проблемите са решими”, казва Хелмут Кол. “Това, от което Европа се нуждае в тази криза, е решително сграбчване и пакет от предвидливи, разумни и неидеологични мерки, с които отово да поведем Европа и Еврото по добър път и да запазим сигурността за бъдещето. ... Към необходимите мерки спада и това, страни членки като Гърция, които са в трудно положение, наистина да получават помощ от Общността, но най-напред трябва сами да си напишат домашната работа. ... Най-голямото стратегическо предизвикателство за Европа понастоящем е самата Европа. Сега е моментът Европа да си спомни, че носи отговорност и каква отговорност има за света като цяло. ... Дошъл е моментът кризата да се приключи с ясна линия и Европа отново да стане способна да преговаря по други теми.”¹⁶

Под “Европа” Кол е много вероятно да разбира на първо място Германия, която играе и ще продължава да играе водещата политическа и икономическа роля на стария континент с ръст от 1,5 % на брутният вътрешен продукт за първото тримесечие на 2011 година.¹⁷

¹⁶ Пак там.

¹⁷ http://news.ibox.bg/news/id_927154167